

Αρχαία Ελληνικά

προσανατολισμού

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1. Από αυτό ακριβώς γίνεται φανερό ότι καμία από τις ηθικές αρετές δεν υπάρχει μέσα μας εκ φύσεως· όντως, κανένα πράγμα που έχει από τη φύση μια ορισμένη ιδιότητα δεν μπορεί να αποκτήσει με εθισμό μια άλλη ιδιότητα, όπως για παράδειγμα η πέτρα, που από τη φύση της πηγαίνει προς τα κάτω, δεν είναι δυνατόν να συνηθίσει να πηγαίνει προς τα πάνω, ακόμα κι αν κάποιος προσπαθήσει να τη συνηθίσει (σ' αυτό), ρίχνοντάς την προς τα πάνω χιλιάδες φορές, ούτε η φωτιά (είναι δυνατόν να συνηθίσει να πηγαίνει) προς τα κάτω, ούτε τίποτα άλλο από τα πράγματα που από τη φύση τους γεννιούνται με μια συγκεκριμένη ιδιότητα είναι δυνατόν να συνηθίσει σε κάτι διαφορετικό. Επομένως, ούτε εκ φύσεως, αλλά ούτε και αντίθετα προς τη φύση μας υπάρχουν οι αρετές μέσα μας, που όμως έχουμε από τη φύση την ιδιότητα να τις δεχτούμε, αλλά γινόμαστε τέλειοι με τον εθισμό.

Δεν πρέπει όμως να το πούμε μόνο έτσι, ότι δηλαδή (η αρετή) είναι συνήθεια, αλλά και τι είδους συνήθεια (είναι). Πρέπει λοιπόν να πούμε ότι κάθε αρετή, όποιου πράγματος είναι αρετή, και το ίδιο το πράγμα το κάνει να φτάσει στην τέλεια κατάστασή του και το βοηθάει να εκτελέσει με τον πιο σωστό τρόπο το έργο που είναι προορισμένο γι' αυτό,...

B1.

α) Ο Αριστοτέλης αφού αξιοποίησε τον ετυμολογικό ορισμό της λέξης «ηθική», συνεχίζει στο σημείο αυτό να εξετάζει τον επίκτητο χαρακτήρα της ηθικής αρετής αυτή τη φορά χρησιμοποιώντας δύο γνωστά εμπειρικά παραδείγματα από τον χώρο της φύσης: την πέτρα και τη φωτιά. Θέτει λοιπόν ως προκείμενη την διαπίστωση ότι «οὐθὲν γὰρ τῶν φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται, οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος οὐκ ἂν ἐθισθείη ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐθίζῃ τις ἄνω ῥιπτῶν, οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῶν ἄλλως πεφυκότων ἄλλως ἂν ἐθισθείη.» Η πέτρα δηλαδή ακολουθώντας το φυσικό νόμο της βαρύτητας που είναι σταθερός και αμετάβλητος κινείται προς τα κάτω,. Η φωτιά πάντοτε έχει πορεία προς τα πάνω λόγω της φυσικής ιδιότητας των θερμών αερίων, που επίσης είναι σταθερή και δεν μεταβάλλεται. Άρα, από τα παραπάνω προκύπτει ως συμπέρασμα ότι «Οὐτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειούμενοις δὲ διὰ τοῦ ἔθους.» ότι δηλαδή με δεδομένα από τη μια ότι οι φυσικοί νόμοι δεν μεταβάλλονται, όσο κι αν προσπαθήσει κάποιος κι από την άλλη ότι οι ηθικές αρετές

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ 2017

Ενδεικτικές Απαντήσεις

μεταβάλλονται και δεν μένουν σταθερές, όπως όλα όσα γεννιούνται με μια ιδιότητα εκ φύσεως, αποδεικνύεται ότι οι ηθικές αρετές δεν είναι έμφυτες.

β) Ο Αριστοτέλης ολοκληρώνει το συλλογισμό του με ένα συμπέρασμα που μοιάζει να είναι κάπως αντιφατικό : «Οὐτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί», ότι δηλαδή οι ηθικές αρετές δεν υπάρχουν μέσα μας εκ φύσεως, αλλά ούτε και αντίθετα προς αυτή. Στην πραγματικότητα δεν υπάρχει παρά μια φαινομενική αντιφατικότητα στα λεγόμενά του αφού ο φιλόσοφος εννοεί ότι οι ηθικές αρετές δεν είναι έμφυτες, ούτε όμως και αντίθετες με τη φύση, αλλά ο άνθρωπος έχει «δυνάμει», από τη φύση του , την προδιάθεση να δέχεται την αρετή «ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς» και να ολοκληρώνεται «τελειούμενοις δὲ διὰ τοῦ ἔθους.» με τον εθισμό του σε αυτή. Ο άνθρωπος λοιπόν είναι υπεύθυνος να κατακτήσει την αρετή αφού διαθέτει από την φύση τη δυνατότητα να ασκηθεί σε αυτή ως μια φυσική προδιάθεση . Η αρετή , κατά τον Αριστοτέλη, δεν είναι ένα δώρο από τη φύση στον άνθρωπο είναι μια κατάκτηση του ανθρώπου , του ανθρώπου όμως που επέλεξε να αγωνιστεί και να διαμορφώσει το ήθος του έτσι ώστε να φτάσει στην ολοκλήρωσή του που αποτελεί και τον απόλυτο σκοπό της ύπαρξης του. Ο άνθρωπος πρέπει να επιλέξει ο ίδιος το δρόμο προς την ευδαιμονία , ελεύθερα και γνωρίζοντας τον αγώνα και την επίπονη άσκηση που απαιτείται για να καταφέρει να ορθωθεί πάνω από τα ταπεινά του ένστικτα και τις μικρότητες μέσω του εθισμού κι έτσι να τελειοποιηθεί ως χαρακτήρας και προσωπικότητα.

γ) Ο Αριστοτέλης στο απόσπασμα αυτό αναπτύσσει τη θέση του, ότι «οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται», θεμελιώνοντας την πάνω σε δύο γνωστά από τον χώρο της φύσης παραδείγματα αυτά της πέτρας και της φωτιάς. Η χρήση αυτών των παραδειγμάτων καθιστούν τον συλλογισμό του Αριστοτέλη επαγωγικό αφού ορμώμενος από τους σταθερούς και αμετάβλητους νόμους της φύσεως, αυτόν της βαρύτητας κι αυτόν της ιδιότητας του θερμού αέρα, και χρησιμοποιώντας απλά δεδομένα της εμπειρίας συναγάγει το γενικό και καθολικό συμπέρασμα ότι οι ηθικές αρετές δεν είναι έμφυτες από τη στιγμή που μεταβάλλονται και δεν μένουν σταθερές, όπως τα πράγματα που υπάρχουν εκ φύσεως με μια σταθερή ιδιότητα.

B2.

α) Ο Αριστοτέλης, θεωρεί ότι για να προσδιοριστεί πλήρως μια έννοια πρέπει να καθοριστεί τόσο το προσεχές γένος της δηλαδή το πλησιέστερο σύνολο στο οποίο εντάσσεται όσο και η ειδοποιός διαφορά της, δηλαδή το ιδιαίτερο γνώρισμα με το οποίο η κάθε έννοια διακρίνεται από τις ομογενείς της έννοιες. Εφόσον λοιπόν κατ' αρχήν «πάθη» εννοούμε π.χ τον φόβο την επιθυμία, τον θυμό , τη χαρά , το θάρρος τη ζήλεια, την ευσπλαχνία, όσα δηλαδή ακολουθούνται από ευχαρίστηση ή δυσαρέσκεια και εφόσον δεν μπορεί κανείς να μας επαινέσει ή να μας κατηγορήσει, επειδή τα έχουμε και τα αισθανόμαστε. η αρετή δεν ανήκει στα πάθη, γιατί δεν

ΓΛΥΦΑΔΑ: ΑΛΕΚΟΥ ΠΑΝΑΓΟΥΛΗ 52, ΤΗΛ. 210 8941040 – 210 8941383 - 210 9610057

ΑΘΗΝΑ – ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ – ΓΛ. ΝΕΡΑ - ΠΑΛΛΗΝΗ

www. sygchrono-edu.gr

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ 2017

Ενδεικτικές Απαντήσεις

αποτελεί κάποια βιολογική ιδιότητα του ανθρώπου, που υπάρχει από τη φύση. Επίσης η αρετή δεν ανήκει στις «άλογες παρορμήσεις της ψυχής» γιατί είναι αποτέλεσμα θέλησης, συνειδητής επιλογής και σκέψης. Η αρετή όμως δεν ανήκει ούτε στις «δυνάμεις», που είναι η δυνατότητα να αισθανόμαστε τα πάθη. Δεν είναι επομένως κάποιος καλός ή κακός, επειδή μπορεί να τα αισθάνεται αλλά γιατί επιλέγει τη σωστή ή όχι στάση απέναντι στα πάθη, αν δηλαδή ακολουθεί τη μεσότητα. Έτσι λοιπόν καταλήγουμε στο ότι το προσεχές γένος της αρετής είναι «οι έξεις» δηλαδή οι συνήθειες που αποκτά ο άνθρωπος με την στάση που επιλέγει απέναντι στα πάθη, συνήθειες οι οποίες είναι αποτέλεσμα επαναλαμβανόμενων ενεργειών και η ποιότητά τους εξαρτάται από την ποιότητα των ενεργειών μας.

Δεν είναι όμως αρκετό να πούμε απλά και μόνο ότι οι αρετές είναι έξεις με δεδομένο ότι αυτές διακρίνονται σε καλές και κακές, αλλά να βρούμε εκείνο το γνώρισμα, «την ειδοποιό διαφορά», που τις διαφοροποιεί από τις άλλες έξεις. Ο Αριστοτέλης αναφέρεται στην αρετή με την ευρεία σημασία της καθώς την εννοεί ως την ικανότητα όλων των έμψυχων αλλά και άψυχων όντων, «οὐ ἂν ἦ ἀρετή», να μπορούν αρχικά να βρίσκονται στην τέλεια κατάστασή τους και εν τέλει να επιτελούν με τέλει τρόπο τον σκοπό και προορισμό τους. Ο Αριστοτέλης επαναλαμβάνει συχνά το επίρρημα «εὖ» και το επίθετο «ἀγαθός» ακριβώς γιατί θέλει να επισημάνει ότι η αρετή διαφοροποιείται ποιοτικά από τις άλλες αρετές λόγω των θετικών συνεπειών στον χαρακτήρα και στο έργο όλων των όντων.

β) Η θέση του Αριστοτέλη αναφορικά με τα γνωρίσματα που διαφοροποιούν την αρετή από τις άλλες έξεις τεκμηριώνεται με τρόπο επαγωγικό στην χρήση θα δύο παραδειγμάτων «οἶον ἢ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετή ... ἐνεγκεῖν τὸν ἐπιβάτην καὶ μεῖναι τοὺς πολεμίους» με το πρώτο να αναφέρεται σε ὄργανο του σώματος και το δεύτερο στα ζώα. Αναλυτικότερα στο πρώτο παράδειγμα η αρετή του ματιού είναι η ιδιότητα που κάνει και το μάτι τέλει και το βοηθά να εκτελεί σωστά το έργο για το οποίο είναι προορισμένο από τη φύση, δηλαδή να βλέπει καλά. Παρομοίως στο δεύτερο παράδειγμα η αρετή του αλόγου είναι η ιδιότητα που και το άλογο το κάνει σπουδαίο και το βοηθά να εκτελεί σωστά το έργο για το οποίο είναι προορισμένο από τη φύση, δηλαδή το κάνει ικανό να τρέχει, να κουβαλά τον αναβάτη και να αντιμετωπίζει τους εχθρούς. Κατ'αντίστοιχο λοιπόν τρόπο

ο Αριστοτέλης καταλήγει με τη λέξη «δὴ» στο συμπέρασμα που αφορά και τον άνθρωπο. Η αρετή, λοιπόν, του ανθρώπου και εδώ πια έχουμε να κάνουμε με την ηθική αρετή, κάνει τον άνθρωπο αγαθό και τον βοηθά να επιτελέσει σωστά το έργο για το οποίο είναι προορισμένος από τη φύση.

B3.

α.Λ

β.Σ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ 2017

Ενδεικτικές Απαντήσεις

γ.Σ

δ.Σ

ε.Σ

B4.

1. γεγονός, εγγονός
2. παρουσία, οντολογία
3. περιφορά, διαφορά
4. δεξαμενή, δεκτή
5. σχέση

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Γ1. Οι απεσταλμένοι των Βοιωτών, αφού προσκλήθηκαν και ρωτήθηκαν για ποιο λόγο είχαν έρθει, δεν έκαναν κανένα λόγο για ειρήνη και είπαν ότι, αν δεν υπάρχει κάποιο εμπόδιο, ήθελαν να έρθουν στην πόλη κοντά στους δικούς τους στρατιώτες. Τότε αυτός (εννοείται: ο Αγησίλαος), αφού γέλασε, (είπε) · «Αλλά γνωρίζω», είπε, «ότι δε θέλετε να δείτε τους στρατιώτες, αλλά να παρατηρήσετε πόσο μεγάλη έχει γίνει η ευτυχία των φίλων σας. «Περιμένετε, λοιπόν,» είπε · «γιατί εγώ ο ίδιος θα σας οδηγήσω και καθώς βρίσκεστε μαζί μου θα μάθετε όσα έχουν γίνει». Και δεν είπε ψέματα, αλλά την επόμενη μέρα, αφού προσέφερε θυσία, οδήγησε το στράτευμα προς την πόλη.

Γ2α.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. ἄστν	γ. αιτιατική ενικού αριθμού, ουδετέρου γένους
2. παρελθεῖν	ε. απαρέμφατο αορίστου β', ενεργητικής φωνής
3. ὕμῶν	δ. γενική πληθυντικού αριθμού, προσωπικής αντωνυμίας
4. γεγένηται	α. τρίτο ενικό πρόσωπο, οριστικής παρακειμένου
5. περιμείνατε	β. δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο, προστακτικής αορίστου, ενεργητικής φωνής
---	στ. δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο, οριστικής αορίστου, ενεργητικής φωνής

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ 2017

Ενδεικτικές Απαντήσεις

Γ2β. Καὶ οὐκ ἐψεύσαντο, ἀλλὰ τῇ ὑστεραίᾳ θυσάμενοι ἦγον πρὸς τὰς πόλεις τὰ στρατεύματα.

Γ3α.

- **οἱ πρέσβεις:** υποκείμενο του ρήματος «ἐμέμνηντο» και υποκείμενο των μετοχών «προσκληθέντες» και «ἐρωτώμενοι».
- **προσκληθέντες:** χρονική επιρρηματική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο «οἱ πρέσβεις» του ρήματος «ἐμέμνηντο».
- **παρελθεῖν:** τελικό απαρέμφατο και αντικείμενο του ρήματος «βούλονται». Το υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι το ουσιαστικό «οἱ πρέσβεις» (ταυτοπροσωπία).
- **ὑμῶν:** γενική κτητική στο ουσιαστικό «τῶν φίλων» ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός.
- **μετ' ἐμοῦ:** εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της σύμπραξης-συνοδείας στη μετοχή «ὄντες».
- **τῇ ὑστεραίᾳ:** δοτική ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα «ἦγε».

Γ3β.

- **ὅ,τι ἦκοιεν:** δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση μερικής άγνοιας που λειτουργεί ως αντικείμενο στη μετοχή «ἐρωτώμενοι» της κύριας πρότασης, από την οποία εξαρτάται.
- **ὅτι οὐ τοὺς στρατιώτας ἰδεῖν βούλεσθε:** δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση που λειτουργεί ως αντικείμενο του γνωστικού ρήματος «οἶδα» της κύριας πρότασης, από την οποία εξαρτάται.

